

RP 16/2003 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om statlig ersättning till vissa personer som utsattes för Sovjetunionens partisananfall

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om statlig ersättning till vissa personer som utsattes för Sovjetunionens partisananfall. På basis av den kan vissa personer som under åren 1939 – 1945 utsattes för sovjetiska partisanavdelningars eller andra motsvarande beväpnade specialtruppers attacker beviljas ersättning av engångskaraktär till följd av sjukdom, om uppkomsten av sjukdomen på

sannolika skäl har samband med den exceptionella chock som attacken orsakade. Ersättningen skall betalas som en jämn summa och dess storlek är 1 500 euro.

Propositionen hänför sig till den tilläggsbudgetproposition som avlåtts våren 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 september 2003.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Under de senaste kriget, särskilt under fortsättningskriget, verkade sovjetiska partisanavdelningar i Finland. Partisanavdelningarna löd under Sovjetunionens kommunistiska parti utanför den egentliga militärledningen. Avdelningarna utförde flera attacker mot civila byar vid östgränsen under åren 1941 – 1944. I dessa attacker dödades 147 civila. Fjorton personer tillfångatogs och dödförklarades senare. I anfallen skadades 47 personer. En stor del av offren var äldre människor, kvinnor och barn.

Med stöd av lagstiftningen om skada, ådragen i militärtjänst har ersättning betalats för de här anfallen som riktades mot civila. Ersättningsskyddet har baserat sig på följande lagar:

- lagen om ersättning för kroppsskada, som förorsakats av krig (107/1940)
- krigsolyckfallslagen (15/1941)
- lagen angående utvidgat tillämpningsområde för krigsolyckfallslagen (555/1941)
- lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948)
- lagen angående tillämpning av lagen om skada, ådragen i militärtjänst, på

vissa skadade eller insjuknade samt deras anhöriga (290/1953)

- lagen angående utvidgad tillämpning av lagen om skada, ådragen i militärtjänst (390/1956)

Ersättningarna betalas för närvarande med stöd av lagen angående utvidgad tillämpning av lagen om skada, ådragen i militärtjänst på det sätt som avses i lagen om skada, ådragen i militärtjänst.

Enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst kan ersättning beviljas för kroppsskada som civilpersoner förorsakats av de anfall som Sovjetunionens partisantrupper riktade mot civila under de senaste kriget. Psykiska störningar som uppkommit som en följd av en kroppsskada eller som hänför sig till en sådan skada kan också ersättas, men för psykiska skador som uppkommit enbart som en följd av de skakande händelserna kan ingen ersättning betalas med stöd av den nu gällande lagen.

2. Propositionens mål

Propositionens mål är att bevilja specialersättning till de civila som föll offer för Sovjetunionens partisanavdelningar och som inte kan få ersättning med stöd av den gällande

lagstiftningen om skada, ådragen i militärtjänst. Med stöd av den föreslagna lagen kan de som föll offer för partisaner således beviljas ersättning för psykiska följder separat och inte enbart till följd av fysiska skador, så som föreskrivs i den gällande lagstiftningen.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Enligt den utredning som organisationen Jatkosodan Siviiliveteraanit ry, som företräder offren, gett till social- och hälsovårdsministeriet lever fortfarande ca 1 500 personer som bodde i de byar som utsattes för partisananfall. Det beräknas att omkring 600–700

personer omfattas av den föreslagna ersättningen. Kostnaderna för revideringen uppgår till ca 1 000 000 euro. Kostnaderna fördelar sig på åren 2003 – 2005.

3.2. Verknningar i fråga om personal

Propositionen har en del verkningar på arbetsmängden för personalen vid Statskontoret. Behandlingen av ersättningar innebär en ökning om uppskattningsvis ett årsverke.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsoministeriet i samarbete med Statskontoret.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Sjukdomar som enligt 1 mom. skall ersättas är sjukdomar som hänför sig till den exceptionella chock som attackerna av Sovjetunionens partisanavdelningar eller andra motsvarande beväpnade specialtrupper orsakade. Ersättning till följd av sjukdom beviljas närmast för psykiska eller psykosomatiska symptom, t.ex. depression, huvudvärk, sömnlöshet eller magbesvär. Däremot kan ersättning inte beviljas på basis av sådana fysiska sjukdomar som inte har orsakssamband med den exceptionella chock som attackerna orsakade. En sådan sjukdom kan vara t.ex. tuberkulos.

Bakom de flesta attackerna låg de sovjetiska partisanavdelningarna, som bildades kort efter att fortsättningskriget bröt ut. Partisanavdelningarna löd under Sovjetunionens kommunistiska parti utanför den egentliga militärledningen. I de ryska arkiven finns rapporter och dagboksanteckningar från partisanavdelningarna angående attackerna. På grund av bristfälligheter i arkivanteckningarna kan man dock inte med säkerhet veta vilka alla som utfört attackerna. Utgående från de utredningar som gjorts i Finland kom de flesta dock från Sovjetunionen, även om det inte

alltid stod klart till vilken enhet de hörde och hurudan enheten var. På grund av detta anses i lagförslaget också eventuella attacker av andra sovjetiska beväpnade specialtrupper som bedrivit motsvarande verksamhet vara incidenter som kan ersättas. Med dessa specialtrupper avses i lagförslaget sådana sovjetiska specialenheter utanför den egentliga militärledningen som riktade sina attacker uttryckligen mot civila i civila byar, oavsett under vilken organisation dessa specialtrupper lydde. Med stöd av detta lagrum omfattas således inte t.ex. de bombningar som det sovjetiska flygvapnet riktade mot civila mål i Finland av ersättningen.

Attacker mot civila byar utfördes till största delen under fortsättningskriget åren 1941 – 1944 i gränsbyarna i östra och norra Finland. Det föreslås att sjukdomar som förorsakats även av motsvarande attacker vid andra tidpunkter på andra håll i Finland under de senaste krigen skall ersättas på samma grunder.

Enligt 2 mom. beviljas inte ersättning till personer som redan får ersättning för sjukdom som avses i 1 mom. med stöd av lagen om skada, ådragen i militärtjänst.

2 §. *Ersättningens belopp.* Enligt paragrafen är ersättningens storlek 1 500 euro. Ersättningen betalas som engångsersättning.

3 §. *Sökande och betalning av ersättning.* Enligt 1 mom. skall ansökan om ersättning tillställas Statskontoret senast före utgången av augusti 2004. Den utsatta tiden på ett år för ansökningarna betonas i 1 mom., där det framhävs att en försenad ansökan inte prövas.

Enligt 2 mom. skall till ansökan om ersättning fogas ett läkarutlåtande om den sjukdom på basis av vilken ersättning söks. Med stöd av denna lag betalas inte ersättning för inhämtande av läkarutlåtande. I de flesta fall är ett utlåtande från den lokala hälsovårdscentralen tillräckligt som stöd för ansökan, så utlåtandet föranleder inga betydande kostnader.

Enligt 3 mom. skall Statskontoret bevilja och betala ersättningarna enligt denna lag.

4 §. *Ändringssökande.* Enligt 1 mom. får Statskontorets beslut överklagas hos försäkringsdomstolen.

Ändring skall sökas hos försäkringsdomstolen senast den trettionde dagen efter den

dag då ändringssökanden fick del av beslutet.

Enligt 2 mom. anses ändringssökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den dag då beslutet postades till den adress ändringssökanden uppgett, om inte något annat visas i samband med besvären.

Enligt 3 mom. får ändring i försäkringsdomstolens beslut inte sökas genom besvär.

5 §. *Ikraftträdande.* Enligt 1 mom. föreslås lagen träda i kraft den 1 september 2003.

Enligt 2 mom. får åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan lagen träder i kraft.

2. **Ikraftträdande**

Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 2003.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om statlig ersättning till vissa personer som utsattes för Sovjetunionens partisananfall

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Enligt denna lag betalas ersättning till personer till följd av sjukdom som orsakats av attacker utförda av Sovjetunionens partisanavdelningar eller andra motsvarande beväpnade specialtrupper under åren 1939 – 1945, om uppkomsten av sjukdomen på sannolika skäl har samband med den exceptionella chock som attacken orsakade.

Ersättningen betalas dock inte till personer som med stöd av lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) får ersättning för sjukdom som avses i 1 mom.

2 §

Ersättningens belopp

Ersättningen betalas som en engångsersättning på 1 500 euro till personer som avses i 1 § 1 mom.

3 §

Sökande och betalning av ersättning

Ansökan om ersättning skall tillställas Statskontoret före utgången av augusti 2004. En försenad ansökan prövas inte.

Till ansökan om ersättning skall fogas ett läkarutlåtande om en sjukdom som nämns i 1 § 1 mom. Ersättning för skaffande av läkarutlåtande betalas inte med stöd av denna lag.

Statskontoret beviljar och betalar ersättningarna enligt denna lag.

4 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut som Statskontoret fattat med stöd av denna lag får sökas hos försäkringsdomstolen. Ändring skall sökas genom skriftliga besvär senast den trettionde dagen efter den dag då ändringssökanden fick del av beslutet.

Om inte något annat visas i samband med besvären anses ändringssökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den dag då beslutet postades till den adress ändringssökanden uppgett.

Ändring i försäkringsdomstolens beslut får inte sökas genom besvär.

5 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2003.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 23 maj 2003

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Liisa Hyssälä*